

Opening The "Black Box" In Nursing Curriculums: Logic Model Example

Gülsüm ÇONOĞLU^{1,a}, Fatma ORGUN^{2,b}

¹Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Çankırı Karatekin University, Çankırı, TURKEY

²Department of Nursing Education, Faculty of Nursing, Ege University, İzmir TURKEY

ORCID: ^a0000-0001-8606-3149; ^b0000-0002-2351-7227

ABSTRACT

Nursing undergraduate curriculums need to be evaluated continuously and systematically in order to ensure that they are dynamic and up-to-date. However, the fact that program evaluation is a complex process and that difficulties are often experienced in this process has caused this process to be likened to a 'black box'. In this context, there is a need for a framework for planning and evaluating programs that can ensure that a program is understandable and can be replicated and monitored. The logic model is one of the program evaluation models that can provide such a framework. This model is used to simplify the complex components of an educational program. It also visualizes the logic of the program, usually presented in the form of a diagram. The aim of this review is to explain the Logic Model, which nurse educators can use as a program evaluation model in nursing education program evaluation studies. The logic model starts with the target group and basic assumptions and provides a logical sequence from goal setting to outcomes. There are four elements in this model: inputs, activities, outputs and outcomes. Outcomes are the short-, medium-, and long-term changes intended as a result of program activities. Many different variables related to each core element of a logic model are included in program evaluation.

Key words: Curriculum evaluation, Logic model, Nursing education, Program evaluation.

Hemşirelik Eğitim Programlarında "Kara Kutu"nun Açılması: Logic Model Örneği

öz

Hemşirelik lisans eğitim programlarının dinamik ve güncel olmasını sağlayabilmek amacıyla sürekli ve sistematik olarak değerlendirilmesi gereklidir. Ancak, program değerlendirmenin karmaşık bir süreç olması ve bu süreçte genellikle zorlukların yaşanması, bu sürecin bir "kara kutu"ya benzetilmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, programların planlanmasında ve değerlendirilmesinde, bir programın anlaşılır olmasını ve tekrarlanmasını sağlayarak takip edilecek bir çerçeveye ihtiyaç duyulmaktadır. Logic model, böyle bir çerçeve sağlayabilecek program değerlendirme modellerinden biridir. Bu model, bir eğitim programının karmaşık bileşenlerini basitleştirmek için kullanılmaktadır. Ayrıca, genellikle bir diyagram biçiminde sunularak programın mantığını görselleştirmektedir. Bu derlemenin amacı da hemşire eğitimcilerin hemşirelikte eğitim programı değerlendirme çalışmalarında bir program değerlendirme modeli olarak kullanabilecekleri Logic Modeli açıklamaktır. Logic model, hedef kitle ve temel varsayımlarla başlamakta olup, amaç belirlemeden çıktılara kadar mantıksal bir sıra sağlamaktadır. Bu modelde girdiler, etkinlikler, ürünler ve çıktılar olmak üzere dört öge bulunmaktadır. Çıktılar, program etkinliklerinin sonucunda amaçlanan kısa, orta ve uzun vadeli değişikliklerdir. Bir Logic modelin her bir temel ögesine ilişkin birçok farklı değişkenler program değerlendirmeye dahil edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Eğitim programı değerlendirme, Hemşirelik eğitimi, Logic model, Program değerlendirme.

GİRİŞ

Bir eğitim programının kendine özgü program çıktıları, eğitim programının üzerine inşa edildiği temeldir ve eğitim kurumunun sahip olduğu hemşirelik ve eğitim felsefeleri tarafından da yönlendirilmektedir. Toplumun ihtiyaçları değiştiğçe ve hemşireliğin rolü geliştikçe, mevcut kullanılan bir dizi program çıktısı muhtemel revizyonlar için yeniden gözden geçirilmelidir (Kim 2012). Bu doğrultuda, programların benimsenmesi, değiştirilmesi veya kaldırılması konusunda karar vermek için programlar değerlendirilmelidir (McCoy ve Castner 2020). Eğitim programının değerlendirmesi, hemşirelik programı değerlendirmesinin ayrılmaz bir bileşenidir ve hemşirelik programlarının bütünlüğünü sağlamak için sürekli ve sistematik eğitim programı değerlendirmesi esastır (Schug 2012). Sistematik program değerlendirme planlaması, bir program ilk geliştirildiğinde veya revize edildiğinde başlamaktadır. Tüm program parçaları yerleştirildikten sonra program değerlendirmesi için unsurlar belirtilmelidir (Anema 2018). Program değerlendirmesi yalnızca akreditasyon için yapılmamalıdır. Değerlendirme, okulun kültürüne yerleşik sürekli bir süreç olmalıdır (Oermann 2023).

Program değerlendirme sürecine hangi faktörlerin etkide bulunduğu ya da sonuçların nasıl oluştuğunun belirlenmesinde genellikle yaşanan zorluk nedeniyle bu süreç "kara kutu"ya benzetilmiştir (Bay ve Karakaya 2006, s.110). Program planlama ve değerlendirme, başkalarının projeyi anlamasını ve tekrarlamasını sağlayarak takip edebileceği bir çerçeveye ihtiyaç duymaktadır. Logic model, böyle bir çerçeve sağlayabilmektedir (McCoy ve Castner 2020). Program değerlendirmenin karmaşık bir süreç olabilmesi nedeniyle eğitimde ve benzer diğer disiplinlerde değerlendirmenin nasıl yapılacağı noktasında farklı yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Bu yaklaşımlar doğrultusunda farklı program değerlendirme modelleri geliştirilmiştir (Bay ve Karakaya 2006). Bu program değerlendirme modellerinden biri de Logic/Mantık modelidir. Bu model, bir eğitim programının karmaşık bileşenlerini basitleştirmek ve diyagramlamak için kullanılmakta ve amaç belirlemeden çıktılarına kadar mantıksal bir sıra sağlamaktadır (Changuiti ve ark. 2022). Mantıksal modelleme, bir programdan beklenen bileşenleri, süreçleri ve çıktıları tanımlamak için

kullanılan bir yöntemdir. Mantıksal modelleme, belirli bir programın nasıl geliştirildiğine dair bir eylem teorisi veya yol haritası tanımlamanın; program faaliyetlerini belirleyerek tanımlamanın, parçaların birbirine nasıl uyduğunu ve bileşenler arasındaki ilişkileri açıklamanın ve en önemlisi de etki ve çıktılarına ulaşma yöntemlerini detaylandırmanın bir yoludur (Dorsey ve ark. 2014).

Literatür incelendiğinde; Türkiye'de hemşirelikte eğitim programlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan çalışmalarda program değerlendirme modellerinin kullanıldığı saptanmıştır. Bu kapsamda, CIPP (Context/Bağlam, Input/Girdi, Process/Süreç ve Product/Ürün) (Çonoğlu ve ark. 2022b; Çonoğlu ve Orgun 2021; Kavgaoğlu ve Elkin 2019) ve Kirkpatrick (Ardahan-Sevgili ve Yardimci 2020; Yoltay ve Demir Korkmaz 2023) program değerlendirme modelleri ön plana çıkmaktadır. Çonoğlu ve arkadaşları (2022a) yaptıkları sistematik derlemede incelenen 17 çalışmanın ikisinde CIPP program değerlendirme modeli kullanılmıştır. Şeref ve Gözütok (2018) yaptıkları çalışmada CIPP ve Stake'in Gereksinimlere Yanıt Verici program değerlendirme modellerini birlikte kullanırken, Hatipoğlu ve arkadaşları (2012) da lisans eğitim programının değerlendirilmesinde CIPP ve Logic modeli birlikte kullanmıştır. Çıktıya dayalı eğitim programların giderek önemli hale geldiği günümüzde, bu programların değerlendirilmesinde kullanılabilecek Logic modelden hemşirelik eğitiminde yeterince yararlanılmadığı saptanmıştır. Bu bağlamda, bu derlemenin amacı; hemşire eğitimcilerin hemşirelikte eğitim programı değerlendirme çalışmalarında bir program değerlendirme modeli olarak kullanabilecekleri Logic modeli açıklamaktır.

Logic Model

Logic model, programın ortaya konulma nedenlerini, programın yürütüldüğü kaynakları, yapılması planlanan etkinlikleri, elde edilmesi düşünülen değişiklikler ve sonuçlar arasındaki bağlantıyı paylaşmak ve sunmak için kullanılan sistematik ve görsel bir yöntemdir (Uğur Arslan 2019; Uşun 2016). Logic model, genellikle bir diyagram biçiminde sunularak programın mantığını resmetmektedir (Uğur Arslan 2019). Bir mantık modeli, bir programın eylem teorisini, yani program amaçlarını veya çıktılarını gerçekleştirmek için

program etkinliklerinin veya süreçlerinin nasıl çalışması gerektiğini şeffaf hale getirmektedir (Newton ve ark. 2013). Model, bir kez uygulandığında eğitim programının aslında amaçlanan çıktılara odaklanılmasını sağlayabilmektedir (Frye ve Hemmer 2012).

Program planlaması sırasında genellikle bilgilendirici olan Logic model, değerlendirme bileşenleri arasındaki amaçlanan ilişkileri belirtmekte ve bir program geliştikçe sürekli güncelleme gerektirebilmektedir (Frye ve Hemmer 2012). Kullanım kolaylığı ve esnekliği nedeni ile program değerlendirme çalışmalarında sıklıkla tercih edilen bir değerlendirme aracı olan Logic model (Turan 2017), yeni bir eğitim projesinin veya inovasyonun planlama aşamalarında veya bir program revize edilirken çok faydalı olabilir (Frye ve Hemmer 2012). Bir Logic Model, etkinlikler ve sonuçlar arasındaki bağlantılar hakkında düşünmeye başlamak için iyi bir yol sağlamaktadır (Oermann 2023). Hayes ve arkadaşları (2011)'na göre mantık modeli sürecinin en çok zaman alan bileşeni etkinliklerin, ürünlerin ve çıktıların belirlenmesi, özellikle de bu üç bileşen arasında bağlantıların varlığının sağlanmasıdır. Bununla birlikte, bir projenin değerlendirilmesine rehberlik etmek için bir mantık modeli kullanmak, değerlendirmenin paydaşların beklentilerini karşılamasını sağlamaya yardımcı olur (Torghele ve ark. 2007). Logic model; acil hemşireliği alanında yapılan zirve toplantılarının değerlendirilmesi (Torghele ve ark. 2007), ruh sağlığının ele alınmasına yönelik bir mantık modeli geliştirilmesi (Lando ve ark. 2006), akreditasyonun toplum sağlığı sonuçları üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi (Joly ve ark. 2007), eğitim alanında yapılan iyileştirme çalışmalarının değerlendirilmesi (Şenol ve ark. 2022) ve bir simülasyon programının tasarlanması ve uygulanması (Changuiti ve ark. 2022) gibi farklı alanlarda kullanılmıştır. Dorsey ve arkadaşları (2014) da çalışmalarında mevcut bir merkezin uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamak için kaynaklardan nasıl yararlanılacağını düşünürken kullanılacak stratejileri ve bir merkez planlanırken dikkate alınması gereken bileşenleri kapsayan bir Logic model oluşturmuşlardır.

Logic Modelin Sağladığı Yararlar

Logic modelin sağladığı yararlar aşağıda özetlenmiştir (Hayes

ve ark. 2011; McLaughlin ve Jordan 1999; Millar ve ark. 2001; Uşun 2016):

Mantık modelleri; hedeflerin, performans ölçümlerinin ve stratejilerin belirlenmesine ilişkin olarak programlar ve program dışındaki kişiler/paydaşlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmada önemli bir araçtır. Kaynaklar, ulaşılan müşteriler ve sonuçlarla ilgili program ve beklentiler hakkında ortak bir anlayış oluşturur, dolayısıyla fikirlerin paylaşılması, varsayımların belirlenmesi, ekip oluşturma ve iletişim için iyidir.

Bu model, yeni programlar tasarlamak veya var olan bir program tasarımının geçerli çevre koşullarında kabul edilip edilmeyeceğini açıklamak; planlama, uygulama ve değerlendirmeyi entegre etmek için ortak bir yaklaşım sağlamak; istenen sonuçlara ulaşmak için alternatif stratejilerin analiz edilmesi için bir çerçeve sağlamak ve istenilen çıktıya ulaşmada planlama ve yönetmeyi kolaylaştırmak için kullanılabilir. Ayrıca, nihai amaçlara veya çıktılara ulaşmak için hangi araçların önemli olduğunu göstermekte olup, ara çıktılara ulaşılmadığında düzeltici ve iyileştirici faaliyet önermektedir.

Bu model, program ekibinin programın işleyişini ve kendilerinin bu konudaki sorumluluklarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. İstenen bir sonuçla, sonuçlanması beklenen bir dizi etkinlikten sonra başarı olasılığının değerlendirilmesini sağlamakta; çıktığı etkileyebilecek kritik faktörleri ve işbirliği/ortaklığı başarının anahtarı olan kritik oyuncuları belirlemekte ve program/proje hakkında temel varsayımların açık bir şekilde yapılmasına da yardımcı olmaktadır.

Logic Modelin Öğeleri

Logic model, belirli bir program veya proje hedefiyle ilgili olarak kaynaklar, etkinlikler ve sonuçlar arasındaki ilişkileri tanımlayan bir çerçevedir. Logic model, hedef kitle ve temel varsayımlarla başlamakta ve girdilere, etkinliklere, ürünlere ve çıktılara (kısa vadeli, orta ve uzun vadeli) yönlendirmektedir (Hayes ve ark. 2011). Etkinlikler başarılı bir şekilde uygulandığında, bir dizi kısa, orta ve uzun vadeli çıktılar ortaya çıkmaktadır (Lando ve ark. 2006). Çonoğlu

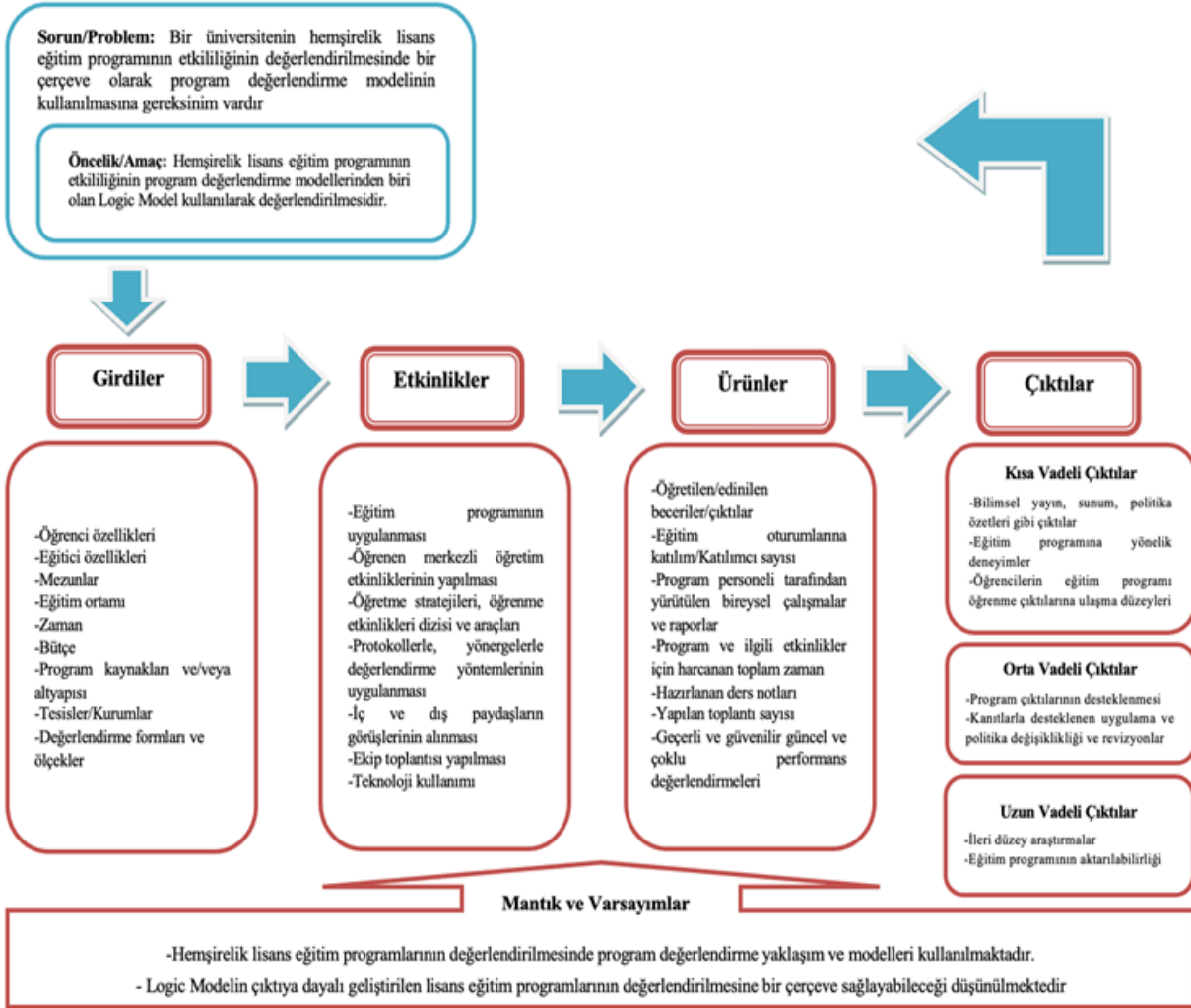
(2023)'ün çalışmasında oluşturduğu Logic model şeması temel alınarak Şekil 1'de bir Logic modelin temel öğeleri ve her öge için hangi değişkenlerin dahil edildiğine yönelik örnek kriterlere yer verilmiştir (Çonoğlu, 2023; Dorsey ve ark. 2014; Hayes ve ark. 2011; McCoy ve Castner 2020; Oermann 2023; Sherman 2016; Şenol 2017; Şenol ve ark. 2022; Turan 2017).

Logic Modelde; girdiler, etkinlikler, ürünler ve çıktılar olmak üzere dört öge bulunmaktadır (Turan 2017).

1.Girdiler

Logic modelin girdileri, bir eğitim projesi/programı için olması veya fiilen mevcut olması beklenen hem maddi hem de entelektüel tüm ilgili kaynakları içermektedir (Frye ve Hemmer 2012). Girdiler; insan/toplum ve finansman

kaynaklarını (yıllık bütçeler), organizasyonel kaynakları (tesis, ekipman ve programı yürütmek için gereken malzemeler), istihdam olanaklarını, eğitim kadrosunun becerilerini, eğitim kadrosunun zamanını, personel becerilerini, eğitim teknolojisi ve kurumsal kültürün ilgili unsurlarını (örneğin, bölüm veya dekan desteği) kapsayabilmektedir (Frye ve Hemmer 2012; Lando ve ark. 2006; Uğur Arslan 2019; Uşun 2016). Özetle, kaynaklar, insan ve mali kaynakların yanı sıra ortaklıklar gibi programı desteklemek için gereken diğer girdileri içermektedir (McLaughlin ve Jordan 1999) (Şekil 1). Bir programın girdilerini tanımlamak, yeni bir programın başlangıç noktasını veya mevcut bir programın güncel durumunu tanımlamaktadır. Daha da önemlisi, ilgili kaynakların envanteri tüm paydaşlara bu kaynakların programa bağlılığını teyit etme fırsatı vermektedir (Frye ve Hemmer 2012).

Şekil 1. Logic Model Program Değerlendirme Şeması

Logic model "Çonoğlu, G. (2023). Hemşirelik eğitiminde duyuşsal alan niteliklerinin kazandırılmasına yönelik çıktıya dayalı program geliştirme çalışması. Doktora Tez Çalışması. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Sayfa 29" görselinden yararlanılarak literatür (Çonoğlu, 2023; Dorsey ve ark. 2014; Hayes ve ark. 2011; McCoy ve Castner 2020; Oermann 2023; Sherman 2016; Şenol 2017; Şenol ve ark. 2022; Turan 2017) doğrultusunda hazırlanmıştır.

2.Etkinlikler

Varsayımlar ve girdiler tanımlandıktan sonra hedef kitlenin ihtiyaçlarını karşılayan programa yönelik etkinlikler tanımlanmaktadır. İyi tasarlanmış etkinlikler, mantıksal model geliştirmenin önemli bir unsurudur (Hayes ve ark. 2011). Bu öge, eğitim programı için planlanan etkinlikleri, "davranış" dizisini, stratejileri, yenilikleri veya değişiklikleri detaylandırmaktadır. Etkinliklerin genellikle modelde belirtilen sırada gerçekleşmesi beklenmektedir. Etkinliklerin belirgin olarak sıralanması, sonraki bir etkinliğin, önceki bir etkinliğin uygulanmasından sonra veya uygulanması sırasında olanlardan etkilenebileceğini kabul etmektedir (Frye ve Hemmer 2012). Etkinlikler, program çıktılarının üretilmesi için gerekli tüm eylem adımlarını içermektedir (McLaughlin ve Jordan 1999). Programın uygulanmasının amaçlı bölümünü oluşturan yöntem, araç, teknoloji, olay ve eylemleri kapsamaktadır. Haftalık oturumlar, eğitim programı, çalıştaylar, konferanslar, işe alım, klinik hizmetler, haber bültenleri, personel eğitimi, programın tüm temel bileşenlerini kapsamaktadır. Özetle, etkinlikler programın kaynakları ile ne/neler yapıldığıdır (Şenol ve ark. 2022; Uğur Arslan 2019; Uşun 2016)(Şekil 1).

3.Ürünler

Logic modelin üçüncü ögesi olan ürün, programın etkinliklerinden birinin veya bir etkinliğin bölümlerinin devam ettiğinin veya tamamlandığının ve bir şeyin (bir "ürün") gerçekleştiğinin göstergeleri olarak tanımlanmaktadır (Frye ve Hemmer 2012). Ürünler, program etkinliklerinden doğrudan kullanıcılara sağlanan sonuçlar, mallar ve hizmetler olup (McLaughlin ve Jordan 1999) sayı, derece gibi sayısal değerlerle ölçülmektedir (Şenol ve ark. 2022). Ürünler her hafta program hizmeti alanların sayısı, sınıf toplantılarının sayısı, her katılımcıya doğrudan verilen hizmet süresi gibi programın hedeflediği değişikliklerdir (Uğur Arslan 2019; Uşun 2016) (Şekil 1). Logic modelin yapısı, her bir etkinliğin en az bir ürüne sahip olması gerektiğini belirtmektedir, ancak tek bir ürün birden fazla etkinliğe bağlanabilmektedir. Ürünler, "boyut" veya önem açısından farklılık gösterebilmekte olup, ürünleri bazen dördüncü Logic modeli ögesi olan çıktılardan ayırt etmek zor olabilmektedir (Frye ve Hemmer 2012). Örneğin araştırma yapmak bir etkinliktir ve diğer araştırmacılar ve

teknoloji geliştirciler için oluşturulan raporlar da bu etkinliğin ürünleri olarak düşünülebilir (McLaughlin ve Jordan 1999).

4.Çıktılar

Çıktılar, etkinliklerden ve ürünlerden kaynaklanan değişiklikler veya faydalar olarak nitelendirilmektedir. Programlar genellikle programın performans öyküsünün tamamı boyunca birden fazla ardışık sonuca sahiptir (McLaughlin ve Jordan 1999). Çıktılar, program etkinliklerinin bir sonucu olarak amaçlanan kısa vadeli, orta vadeli ve uzun vadeli değişiklikleri tanımlamaktadır (Frye ve Hemmer 2012). İlk olarak, programın çıktılarıyla en yakından ilişkili olan veya program çıktılarının 'neden olduğu' değişiklikler veya faydalar gibi kısa vadeli çıktılar yer almaktadır. İkinci olarak, kısa vadeli çıktıların uygulanmasından kaynaklanan değişiklikler olan orta vadeli çıktılar yer almaktadır. Uzun vadeli çıktılar veya program etkileri, orta vadeli çıktılar yoluyla elde edilen faydalardan kaynaklanmaktadır (McLaughlin ve Jordan 1999) (Şekil 1). Çıktı göstergeleri, programın misyonunu karşılamaya yönelik gözlemlenebilecek ve ölçülebilecek ana noktalarıdır. Bu kriterler, programın belirlenen hedeflere doğru ilerleme konusunda ne kadar başarılı olduğunun bir göstergesidir (Hayes ve ark. 2011). Çıktılarda programın güçlü yönleri ve iyileştirme ve geliştirme fırsatları belirlenebilir ve uygulama için seçilen tavsiyeler önceliklendirilebilir (Sherman 2016).

Bir programın çıktıları, öğrencilerin bilgi veya beceri kazanımını, program katılımcılarının yeni bilgi veya becerileri pratikte uygulamalarını veya program katılımcılarının sağlık durumlarındaki değişiklikleri içerebilir. Çıktılar, bireyler, gruplar veya bir kuruluş düzeyinde belirlenebilmektedir (Frye ve Hemmer 2012). Katılımcıların değişimine/gelişimine dönük boylamsal amaçlar olan çıktılar, program katılımcılarının ya da programdan etkilenebilecek kişilerde davranış, bilinç, yetenek, bilgi, statü, tutum ve etkililik durumlarındaki belirgin değişiklikleri içermektedir (Şenol ve ark. 2022; Uğur Arslan 2019; Uşun 2016). Bir programın eylem teorisini şeffaf hale getiren, program etkililiği araştırmaya yönelik bir mantık modeli yaklaşımı, bir programın sadece işe yarayıp yaramadığına değil, aynı zamanda nasıl ve neden işe yaradığına da odaklanmaktadır (Newton ve ark. 2013).

SONUÇ

Eğitim programı değerlendirme çalışmalarının süreklilik ve sistematik değerlendirmesinde, program değerlendirme modelleri program değerlendirme süreçlerine bir çerçeve çizerek yol haritası oluşturmaktadır. Bu doğrultuda; hangi değişkenlerin, hangi sıra ile nasıl ve ne zaman toplanacağına ilişkin sorular program değerlendirme modelleri ile daha şeffaf hale gelerek, bu sürecin bir kara kutu olma özelliğinin önüne geçmektedir. Program değerlendirme modellerinden biri olan Logic modelin de sahip olduğu girdiler, etkinlikler, ürünler ve çıktılar öğelerinin arasındaki mantık ilişkisinin kurulması sonucunda, program çıktılarını gerçekleştirilmede yararlı bir yol haritası olacağı ve program değerlendirme sürecini daha sistematik ve şeffaf hale getireceği düşünülmektedir.

YAZARLIK KATKISI

Fikir/Kavram: GÇ, FO Denetleme: GÇ, FO; Kaynak Tarama: GÇ, Yorum: GÇ, FO Makale Yazımı: GÇ.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Anema MG. (2018). Evaluation of programs and curricula. In; Fast Facts for Curriculum Development in Nursing: How to Develop & Evaluate Educational Programs. McCoy JL. & Anema MG. (Eds.), (pp. 97-139). Springer Publishing Company, New York.
- Ardahan-Sevgili S, Yardimci F. (2020). Educational study based on Kirkpatrick's Model for reducing false positive blood cultures. *International Journal of Caring Sciences*, 13 (3): 1604-1610.
- Bay E, Karakaya Ş. (2006). Program değerlendirme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13): 104-112.
- Changuiti O, Ouassim A, Marfak A, Saad E, Hilali A, Youlyouz-Marfak I. (2022). Simulation pedagogical program design for midwifery education using Logic model. *The Journal for Nurse Practitioners*, 18 (6): 640-644. doi:10.1016/j.nurpra.2022.02.011

Çonoğlu G. (2023). Hemşirelik eğitiminde duyuşsal alan niteliklerinin kazandırılmasına yönelik çıktıya dayalı program geliştirme çalışması. Yayımlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Çonoğlu G, Orgun F. (2021). Hemşirelik lisans eğitim programının Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün (CIPP) modeli kullanılarak değerlendirilmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 11 (1): 74-86. doi:10.2399/yod.19.019000

Çonoğlu G, Orgun F, Özkütük N. (2022a). Hemşirelik eğitiminde eğitim programı değerlendirme çalışmaları: Sistematik derleme. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, 5 (2): 285-303. doi:10.52538/iduhs.994386

Çonoğlu G, Orgun F, Özkütük N. (2022b). Hemşirelik eğitiminde program değerlendirmeye yönelik bir yol haritası. *Journal of Nursology*, 25 (3): 177-183. doi:10.5152/janhs.2022.888311

Dorsey SG, Schiffman R, Redeker NS, Heitkemper M, McCloskey DJ, Weglicki LS, Grady PA, NINR Center Directors. (2014). National Institute of Nursing Research Centers of excellence: A logic model for sustainability, leveraging resources, and collaboration to accelerate cross-disciplinary science. *Nursing Outlook*, 62 (6): 384-393. doi:10.1016/j.outlook.2014.06.003

Frye AW, Hemmer PA. (2012). Program evaluation models and related theories: AMEE Guide No. 67. *Medical Teacher*, 34 (5): e288-e299. doi:10.3109/0142159X.2012.668637

Hatipoğlu S, Şengün G, Üstünsöz A, Akbayrak N. (Eds.). (2012). Program Değerlendirme GATA Hemşirelik Yüksekokulu Deneyimi. GATA Basımevi, Ankara.

Hayes H, Parchman ML, Howard R. (2011). A logic model framework for evaluation and planning in a primary care Practice-based Research Network (PBRN). In *Journal of the American Board of Family Medicine*, 24 (5): 576-582. doi:10.3122/jabfm.2011.05.110043

Joly BM, Polyak G, Davis MV, Brewster J, Tremain B, Raevsky C, Beitsch LM. (2007). Linking accreditation and public health outcomes: A Logic model approach. *J Public Health Management Practice*, 13 (4): 349-356.

Kavgaoğlu D, Elkin N. (2019). Hemşirelik bölümü kişilerarası ilişkiler ve terapötik iletişim dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *IGUSABDER*, (7): 670-696.

Kim, H. S. (2012). Outcomes - based curriculum development and student evaluation in nursing education. *Journal of Korean Academy of Nursing*, 42 (7): 917-927. doi:10.4040/jkan.2012.42.7.917www.kan.or.kr

Lando J, Williams SM, Williams B, Sturgis S. (2006). A Logic model for the integration of mental health into chronic

- disease prevention and health promotion. Preventing Chronic Disease Public Health Research, Practice, and Policy, 3 (2): A61.
- McCoy CA, Castner J. (2020). Logic models for program evaluation in emergency nursing. *Journal of Emergency Nursing*, 46 (1): 12–15. doi:10.1016/j.jen.2019.11.005
- McLaughlin JA, Jordan GB. (1999). Logic models: a tool for telling your program's performance story. *Evaluation and Program Planning*, 22 (1): 65–72.
- Millar A, Simeone RS, Carnevale JT. (2001). Logic models: A systems tool for performance management. *Evaluation and Program Planning*, 24 (1): 73–81. doi:10.1016/S0149-7189(00)00048-3
- Newton XA, Poon RC, Nunes NL, Stone EM. (2013). Research on teacher education programs: Logic model approach. *Evaluation and Program Planning*, 36(1): 88–96. doi:10.1016/j.evalprogplan.2012.08.001
- Oermann MH. (2023). Competency-based education in nursing: Getting started with program evaluation. *Nurse Educator*, 48 (2): 108–109. doi:10.1097/NNE.0000000000001366
- Schug V. (2012). Curriculum evaluation using National League for Nursing Accrediting Commissions standards and criteria. *Nursing Education Perspectives*, 33 (5): 302–305.
- Şenol Y. (2017). Özel çalışma modüllerinin logic modelle değerlendirilmesi: Sekiz yıllık deneyim. *Tıp Eğitimi Dünyası*, (48): 38–48.
- Şenol Y, Akyüz G, Apaydın Ç, Başaran SC, Özdemir B, Gürpınar E, Ünal M. (2022). Eğitimde mükemmellik merkezi hizmetlerinin Logic modelle değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12 (1): 1–9. doi:10.5961/higheredusci.908005
- Şeref M, Gözütok FD. (2018). Bir program değerlendirme örneği: Doğum eğitimi. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1): 64–77.
- Sherman PD. (2016). Using RUFDATA to guide a logic model for a quality assurance process in an undergraduate university program. *Evaluation and Program Planning*, 55: 112–119. doi:10.1016/j.evalprogplan.2015.12.009
- Torghelle K, Buyum A, Dubruiel N, Augustine J, Houlihan C, Alperin M, Miner KR. (2007). Logic model use in developing a survey instrument for program evaluation: Emergency preparedness summits for schools of nursing in Georgia. *Public Health Nursing*, 24 (5): 472–479. doi:10.1111/j.1525-1446.2007.00658.x
- Turan M. (2017). Program değerlendirmede Logic model kullanımı. *Türkiye Klinikleri Tıp Eğitimi - Özel Konular*, 2 (1): 27–30.
- Uğur Arslan, Z. (2019). Program yönelimli değerlendirme yaklaşımları. Aydın MK, Bavlı B. (Çev. Eds.), *Program Değerlendirme Alternatif Yaklaşımları ve Uygulama Rehberi içinde* (4.Baskıdan, s. 165–185). Pegem Akademi, Ankara.
- Uşun S. (2016). Eğitimde Program Değerlendirme Süreçler- Yaklaşımlar ve Modeller (2.Baskı). Anı Yayıncılık, Ankara.
- Yoltay HE, Demir Korkmaz F. (2023). Hemşirelik uygulamalarında kişisel koruyucu ekipman kullanımı. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6 (2): 52–59. doi:10.53493/avrasyasbd.1187902